

влади» від 15 вересня 2010 р. № 844. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

3. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (гол.). – К.: Юридична думка, 2004. – Т. 1. Загальна частина. – 361 с.

УДК 342.72/.73 (043.2)

Мельничук І.С., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Толкачова І.А., к.ю.н.

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Поняття «громадянське суспільство» бере свій початок з давніх часів, коли почала формуватись держава і в ній ж утворилось саме громадянське суспільство. Це поняття слід відмежовувати від держави, оскільки остання більшою мірою залежить від суспільства та розвивається поряд із ним. З удосконаленням суспільства держава стає демократичною, а з формуванням громадянського суспільства утверджується політична система суспільства, зміцнюється державна влада. Генезис громадянського суспільства припадає на період усунення юридичної нерівності, обмеження політичної влади правом, початок розквіту вільного підприємництва і приватної ініціативи. З розвитком демократії суспільство набуло ознак незалежного соціального утворення, яке здатне на самореалізацію.

Можна сказати, що громадянське суспільство – це суспільство з високорозвиненою системою взаємодії в межах права вільних і рівноправних громадян, їх об'єднань, з реальним забезпеченням державою їх рівних можливостей вільно і безпечно розпоряджатися своїми силами, здібностями, майном, спираючись на право і власну правосвідомість [1, с. 50].

Головними передумовами громадянського суспільства є:

– законодавче закріплення юридичної рівності людей на основі наділення їх правами і свободами;

– юридична свобода людини, обумовлена матеріальним благополуччям, свободою підприємництва, наявністю приватної власності, яка є економічною основою цивільного суспільства;

– створення механізмів саморегуляції і саморозвитку, формування сфери невідомих відносин вільних індивідів, які мають реальну можливість здійснювати свої природні права [2, с. 66].

Варто виділити головні ознаки громадянського суспільства, які вирізняють його з-поміж інших категорій: розмежування компетенції держави і суспільства, незалежність інститутів громадянського суспільства від держави в рамках своєї компетенції; демократія і плюралізм в політичній сфері; ринкова економіка, основу якої складають недержавні підприємства; середній клас як соціальна основа громадянського суспільства; правова держава, пріоритет прав і свобод індивіда перед інтересами держави; ідеологічний і політичний плюралізм; свобода слова і засобів масової інформації [3, с. 112].

Тобто, громадянське суспільство самоорганізовується та саморозвивається. Люди самостійно вирішують питання, які виникають в їхньому колективі, та створюють необхідні умови для життя. Це позитивно впливає на розвиток суспільства в цілому.

Влада в громадянському суспільстві має безпосередньо виражати волю самих індивідів, а не волю певних організацій, партій чи об'єднань. Найбільш повно такий стан забезпечує безпосередня, а не представницька демократія, що втілюється в об'єднаннях та організаціях, які діють в різних сферах життєдіяльності суспільства. Механізм розподілу влади в громадянському суспільстві і контроль за її реалізацію здійснюється на основі особистої і громадської ініціативи індивідів, за їх підтримки та довіри.

В сучасній політології громадянське суспільство розглядається як складна і багаторівнева система невлadних зв'язків і структур. Вона включає: 1) всю сукупність міжособових відносин, які розвиваються зовні кордонів і без втручання держави; 2) розгалужену систему незалежних від держави суспільних інститутів, що реалізують повсякденні індивідуальні і колективні потреби. Якщо розглянути сучасне громадянське суспільство в промислово розвинутих країнах світу, то воно виглядає як суспільство, що складається з величезного числа самостійно діючих груп людей, що мають різну спрямованість [4, с. 236].

Ці самостійні, незалежні від держави суспільно-політичні інститути часом протистоять один одному, борючись за довіру громадян, гостро критикують і викривають соціальне зло в політиці, економіці, в суспільному житті і на виробництві.

Для реформування та трансформації всієї системи державної влади в Україні необхідний розвиток взаємовідносин держави та громадянського суспільства. В період складних соціально-економічних перетворень виникають нові проблеми пов'язані з взаємодією суспільства і права. Вони набувають особливого характеру у зв'язку з формуванням правової держави, встановленням системи народовладдя та ринкової економіки. Співіснування громадянського суспільства, права і держави є, на сьогодні, найбільш актуальною та складною проблемою вітчизняної юридичної науки [5, с. 101].

Отже, громадянське суспільство виправдовує свою назву не тим, що складається з активних громадян, а тим, що створює належні умови для реалізації їх можливостей працювати, для розвитку економічних відносин тощо. Переваження в державі так званого «середнього класу» – один з показників сформованого в ньому громадянського суспільства. Таке суспільство передбачає наявність численних незалежних (прибуткових і неприбуткових) інститутів, що діють у межах права і можуть контролювати владу в державі.

Література

1. Дашо Т. Ю. Загальна характеристика поняття «громадянське суспільство» / Т. Ю. Дашо // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ: Збірник наукових праць / Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2006. – С. 49-58.
2. Анікін В. Державна етнополітика та формування громадянського суспільства / В. Анікін // Політичний менеджмент: наук. журнал / голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський – 2004 – № 5 (8). – С. 63-70.
3. Воронов І. О. Виклик «Левіафану»: еволюція і перспективи громадянського суспільства / І. О. Воронов. – К. : Генеза, 2007. – 398 с.
4. Громадянське суспільство як здійснення свободи. Центрально-східноєвропейський досвід: Збірник наукових праць / За ред. А. Карася; Львівський національний університет. Філософ. фак. – Львів: Львівський національний університет ім. І. Франка, 1999. – 384 с.
5. Толкачова І. А. Громадянське суспільство як головна умова існування правової держави / І. А. Толкачова // Молодий вчений: науковий журнал. – 2015. – №12 (27), грудень. – Ч. 3. – С. 98-102.

УДК 342.711 (043.2)

Момотюк В.О., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Толкачова І.А., к.ю.н.

ОСОБЛИВОСТІ НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ІНОЗЕМЦЯМИ

Розуміння людини як громадянина має надзвичайно важливе значення для характеристики її соціальної сутності та правового становища. Громадянство є тією важливою підставою, яка дозволяє особі, що має статус громадянина, повною мірою долучатися до політичного, економічного, правового та культурного життя суспільства і держави. Обсяг тих прав і свобод, якими особа може користуватися в окремій державі, а також обсяг обов'язків, покладених на неї цією державою,